

LØNBEVÆGELSER OG KONFLIKTER FØR 1914

Havnearbejderne har alle Dage været saare stridbare Folk, der ikke var bange for at standse Arbejdet, naar de mente, at man traadte deres Rettigheder for nær. De løse Arbejdsforhold, de hyppigt skiftende Arbejdspladser, de frie Omgivelser og hele Arbejdets Art har bevirket, at Havnearbejderne ikke i samme Grad som Arbejderne i Værksteder og Fabriksvirksomheder er knyttet til den enkelte Virksomhed, men er ligesom mere uafhængig af denne og derfor maaske i nogen større Udstrækning end de øvrige Arbejdere har været tilbøjelige til at gaa ud i Konflikt, naar der med Arbejdsgiveren opstod Uoverensstemmelser om Arbejdets Udførelse og Betaling.

Det Udfald, adskillige store Havnekonflikter har faaet, kan maaske vække det Indtryk, at Solidaritetsfølelsen er mindre udpræget hos Havnearbejderne end blandt de øvrige Arbejdere. Saafremt man skulde have faaet den Opfattelse, maa det straks siges, at den beror paa en Misforstaaelse. Kun i Organisationens første Aar, da den faglige Tanke ikke var dybere rod-fæstet, raadede der blandt Arbejdsmændene ikke samme faste Sammenhold som blandt de faglærte Arbejdere, og det kunde derfor hænde, at en Strejke gik tabt paa Grund af manglende Sammenhold blandt Arbejderne i Havnen, men efterhaanden, som Organisation fik større Indflydelse, lykkedes det at raade Bod herpaa. De senere Nederlag skyldtes ganske vist den store Tilgang af Strejkebrydere, men disse kom kun i ringe Grad fra Havnearbejdernes egen Kreds, idet den arbejdsvillige Arbejdskraft i alt væsentligt blev hentet andre Steder, i flere Tilfælde endog fra Udlandet. De strejkende Havnearbejdere stod i Reglen Last og Brast sammen lige til den bitre Ende.

Der har gennem Tiderne været en Række større og mindre Lønbevægelser og Arbejdskonflikter i Havnen, men i denne Oversigt, der omfatter Tiden indtil 1914, er det kun Hensigten i store Træk at redegøre for de Lønbevægelser og Konflikter, som har haft større Betydning og kan tjene til Belysning af Organisationernes almindelige Arbejde for Forbedringen af Havnearbejdernes Løn- og Arbejdsvilkaar for dermed at give Læserne et lille Indblik i Bestræbelserne paa dette vigtigste Omraade af den faglige Virksomhed.

Den første Arbejdsmandsstrejke i København, der foreligger Oplysning om, forekom i 1871, hvor Arbejdsmænd ved Losning af Havnevæsenets Mudderpramme strejkede for at opnaa bedre Lønvilkaar. Der foreligger ikke Oplysning om denne Strejkes Resultat, og det samme gælder forøvrigt ogsaa for en Række Konflikter, der udbrod i de første Aar af Fagorganisationernes Virksomhed. Der meldes vel om selve Konfliktens Udbrud, men sjældent om dens Udfald. Mange Gange døde Strejkerne hen af sig selv, i andre Tilfælde opnaaedes mindre Fordele, som atter gik tabt, naar Tiderne blev daarligere. Om alle Strejker paa den Tid gælder, at de kun var af kort Varighed, thi da Arbejderne enten var uorganiserede eller kun havde en svag Organisation bag sig, var de ikke i Stand til at føre en længere Konflikt.

Nogle Maaneder efter, at Kularbejdernes Fagforening var stiftet, besluttedes det paa en Generalforsamling i September 1884 at gøre et Lønfremskud. En Henvendelse til de forskellige Arbejdsgivere resulterede i, at Lønnen forhøjedes fra 20 til 25 Øre pr. Læst for de Arbejdere, der var beskæftiget ved Ophejsning af Kul fra Skibene (ved Haandspil). Det forenede Dampskibs-Selskab (D. F. D. S.) nægtede dog at give Lønforhøjelse og gav sig først, efter at Arbejdet havde været nedlagt i 2 Dage.

I Oktober og November samme Aar begyndte den første alvorlige Styrkeprøve mellem de to Havnearbejderorganisationer og Arbejdsgiverne, som vilde benytte den store Arbejdsløshed til at fremtvinge Lønreduktioner og sønderslaa Fagforeningerne. — D. F. D. S. og Konsul A. N. Hansen, Bodenhoffs Plads, var de førende paa Arbejdsgiverside, og sidstnævnte lockouted sine Arbejdere paa Rismøllen for at tvinge dem ud af Fagforeningen.

Planen strandede imidlertid, idet Havnearbejderne standsede Arbejdet hos D. F. D. S., Grynmøllen og Rismøllen.

Den 1. November rettede D. F. D. S. et nyt Slag mod Kularbejderne ved at fratage dem den for faa Uger siden indrømmede Lønforhøjelse, et Skridt, som Kularbejderne besvarede med Arbejdsstandsning rundt om i Havnen. Selskabet lod oprette et Kontor til Hvervning af Skruetrækkere, som Kularbejderne gav Navnet »Sessionskontoret«, fordi de fremmødte Arbejdsvillige maatte underkaste sig en meget grundig fysisk Undersøgelse. De Folk, som fandtes egnede, blev tilbudt en Løn af 70 Kr. om Maaneden som »faste« Folk.

Konflikten blev meget omtalt i Pressen, og Kularbejderne henvendte sig i et Opraab til de københavnske Arbejdere med Anmodning om Støtte. Der foreligger ikke Oplysninger om Udfaldet, men det formodes, at Strejken blev tabt af Arbejderne.

Da Kularbejdernes Fagforening blev oprettet og Lovene vedtaget med Arbejdsformændenes Sanktion, indeholdt disse en Bestemmelse om, at det var forbudt Medlemmerne at arbejde under Dampspil. I Begyndelsen af 1885 benyttede imidlertid Arbejdsgiverne den store Arbejdsløshed til at gennemtrumfe Losning ved Dampspil, hvad Kularbejderne var kategoriske Modstandere af. Der opstod af den Grund en Konflikt hos Grosserer Alfred Christensen, hvad der førte til en udførlig Diskussion i Pressen. Alfred Christensen henviste herunder til, at denne Losningsmetode i mange Aar havde været anvendt i alle Nord- og Østersø-Havne og endog anvendtes i mange danske Provinshavne, og han hævdede, at det heller ikke var i Arbejdernes Interesse at bibeholde en saa forældet Losningsmaade som Haandspil. Heroverfor henviste Kularbejderne til den i Forvejen altfor store Ledighed og den med Dampspillet forbundne større Fare for Ulykkestilfælde under Arbejdet.

Kularbejdernes fortvivlede Forsøg paa at bremse den tekniske Udvikling forekommer os nu som en Kamp mod Vejrmøller, men Havnearbejderne tog dengang Sagen højst alvorligt, og selv om der ikke foreligger nøjagtige Oplysninger om Konfliktens Udfald, er det sikkert, at det lykkedes at forhindre en almindelig Indførelse af Dampspillet.

Kampen om Dampspillet blev først afgjort i 1898, hvor Kularbejderne maatte bøje sig for Udviklingens ubønhørlige Lov, og efter den Tid holdt Maskinen i Form af mange forskellige mekaniske Hjælpemidler sit Indtog overalt i Havnen. Den ene Opfindelse har afløst den anden, og Arbejdet i Havnen er nu snart lige saa mekaniseret som i en moderne Industrivirksomhed.

Aarene 1885—86 var i det hele taget vanskelige for de 2 Havnearbejderorganisationer, idet Arbejdsgiverne ikke lod noget Middel uforsøgt for at ødelægge dem. Baade Kularbejdernes og Havnearbejdernes Fagforeninger satte sig kraftigt til Modværg mod disse Forsøg og afholdt en Række offentlige Møder for at slaa til Lyd for Organisationstanken.

Saavidt vides forekom der ikke større Konflikter førend i 1892, hvor den 5. Marts 200 Arbejdsmænd nedlagde Arbejdet ved det store Frihavnsanlæg. Arbejdsmændenes Centralforbund, hvis Forretningsfører var Havnearbejdernes Formand, H. Willumsen, traf Aftale med Kuskene om, at de skulde nægte at køre de Steder, hvor der arbejdede Skruebrækkere, og det blev senere besluttet, at Havnearbejderne og Kularbejderne skulde nægte at læsse for Vognmandsforeningen »Prøven«s Vogne, hvad der igen medførte Konflikt ved Havnen. Havnekonflikten blev ikke sluttet, da Arbejdsmændene og Kuskene genoptog Arbejdet, og Følgen var, at de to Havnearbejderorganisationer mistede næsten alle Medlemmer.

Det varede nogle Aar, forinden Fagforeningerne havde overvundet Følgerne af det lidte Nederlag, men i 1896 meldes atter om en Konflikt hos Formand Skaarup i Frihavnen, der havde indført Dampspil. Som allerede omtalt førte dette til, at et stort offentligt Møde vedtog en Beslutning om, at Havnearbejderne aldrig vilde arbejde med Dampspil. Formanden blev blokeret, men der forlyder ikke noget om, hvorledes Konflikten sluttede.

I 1896 udbrod der ogsaa en anden Konflikt, nemlig hos Frihavnsselskabet, hvorefter der mellem Havnearbejdernes Forbund og Selskabets Direktør blev optaget Forhandlinger om Arbejdstid og Lønforhold. Direktøren stillede sig velvillig overfor Arbejdernes Krav og anerkendte Fagforeningen, hvorpaa Arbejdet genoptoges.

Samme Aar fandt der i August Maaned Forhandlinger Sted med D. F. D. S. angaaende en Forhøjelse af Tillæget for Nat- og Hellig-

dagsarbejde. Selskabet tilbød 25 % Tillæg for Natarbejde, dog først efter Kl. 9 Aften, men nægtede at give Tillæg for Helligdagsarbejde. Dette Tilbud blev enstemmigt forkastet af Havnearbejderne, der endvidere besluttede at anmode De samvirkende Fagforeninger om Støtte i Tilfælde af Konflikt.

Selskabet gjorde derefter yderligere Indrømmelser og gik med til at yde Tillæg ogsaa for Helligdagsarbejde, samt til at betale Ventepenge og anerkende Fagforeningen. Paa Medlemsmødet den 29. September anbefalede Formanden at modtage dette Tilbud, som han betegnede som et stolt Resultat, og Forslaget blev vedtaget med stort Flertal.

Paa Havnearbejdernes Generalforsamling den 20. Juli 1897 vedtoges et Forslag til ny Priskurant, der derefter søgtes godkendt af alle Selskaber. Der fandt adskillige Forhandlinger Sted herom, og Sagen gik efterhaanden i Orden med de fleste Selskaber. Det var derimod svært at faa Svar fra D. F. D. S., og Forbundet vedtog derfor at meddele Selskabet, at Lønnen i Fremtiden skulde være 40 Øre i Timen om Dagen og 60 Øre efter Kl. 6 Eftermiddag samt Søn- og Helligdage.

I Frihavnen kom det i August Maaned samme Aar til en Arbejdsstandsning. Selskabet fremkom med et Tilbud, som Arbejderne forkastede, men Bestyrelsen besluttede, at Arbejdet skulde genoptages paa Betingelse af, at Selskabet forpligtede sig til at respektere Priskuranten. Dette skete, og den 22. August blev Priskuranten underskrevet af Selskabets 4 Direktører og 10 af Havnearbejderforbundets Bestyrelsesmedlemmer. Paa Generalforsamlingen den 12. September kunde Formanden meddele, at Priskuranten var underskrevet af samtlige Selskaber og skulde træde i Kraft den 15. September.

Midt i Dagens Alvor kunde der iøvrigt ogsaa forefalde muntre Episoder. Saaledes forelaa der paa et Bestyrelsesmøde i Havnearbejdernes Forbund i Januar 1898 en Skrivelse fra Direktør Thiel sen i Frihavnen om, at et af Havnearbejdernes Bestyrelsesmedlemmer havde truet med Arbejdsstandsning, fordi der fra vedkommende Arbejdshold var stjaalet 9 Bajere, og man først vilde arbejde, naar disse var skaffet tilveje. Historien melder ikke noget om, hvorvidt Arbejderne fik deres 9 Bajere, men Bestyrelsen var af den Mening, at Truslen var lovlig skrap.

Aarene fra 1898 til 1913 var en Kampetid for de københavnske Havnearbejdere. Den 3. Febr. 1898 udbrød Kularbejdernes Strejke mod Indførelse af Losning ved mekanisk Kraft. Strejken omfattede fra 200 til 400 Mand og varede i 170 Dage. Understøttelsen til de strejkende Arbejdere krævede store Beløb, og Kularbejdernes Fagforening udskrev hos sine arbejdende Medlemmer et Ekstrakontingent svarende til 5 % af deres Arbejdsfortjeneste. Denne Beslutning gav Anledning til Stridigheder med de øvrige Havnearbejderorganisationer, idet Kularbejdernes Fagforening ogsaa krævede 5 % af disses Medlemmer, naar de udførte Kularbejde, ligesom de i adskillige Tilfælde søgte at hindre dem i at blive mønstret til dette Arbejde, for at skaffe Plads til de egne Folk. Men trods dette ydede ogsaa de andre Havnearbejdere deres Bidrag til Kampens Førelse. Kularbejderne tilvejebragte selv 8871 Kr., og af andre Organisationer modtog Fagforeningen 8094 Kr. Trods al Offervillighed endte Kampen med et Nederlag. Anvendelse af mekanisk Kraft lod sig paa det Tidspunkt ikke mere standse, og forsaavidt var Kampen paa Forhaand haabløs. Den endte da ogsaa med, at Losning med mekanisk Kraft indførtes paa de af Arbejdsgiverne oprindelig tilbudte Betingelser. Strejken endte i Juni, men Fagforeningen blokerede Kulimportørerne, da de nægtede at afskedige Strejkebryderne.

I 1899, det store Kampaar for dansk Fagbevægelse, havde Havnearbejderne to store Konflikter.

Den første Konflikt var en Strejke i Frihavnen, der udbrød den 18. Marts og omfattede ca. 300 Mand. Strejken drejede sig om de i Frihavnen gældende Arbejdsordninger, som Arbejdsgiverne havde begaaet Brud paa. Formanden for De samvirkende Fagforbund, J. Jensen, forsøgte Mægling i Striden, men uden Resultat. Strejken varede i 20 Dage og sluttedes paa de gamle Betingelser.

I Understøttelse blev der udbetalt ialt ca. 6500 Kr., mens der af de under det nystiftede Dansk Transportarbejderforbund hørende Organisationer var indsamlet over 8000 Kr., hvoraf Havnearbejdernes Forbund havde ydet 5686 Kr., Kularbejderne 125 Kr., Trælastarbejderne 35 Kr. og Sømændene 350 Kr., mens Resten var tilvejebragt gennem frivillig Indsamling. Havnearbejderne forlangte nu at faa Overskudet tilbage og truede i modsat Fald med at udtræde af Transportarbejderforbundet, men der forlyder ikke

noget om, hvorledes denne Sag endte. I hvert Fald blev Havnearbejderne staaende i Forbundet.

I December 1899 krævede Søens Arbejdere Lønforhøjelse, og dette Krav blev støttet af Dansk Transportarbejderforbund. Af den Grund blev ogsaa Havnearbejderne og Trælstarbejderne inddraget i Konflikten. For Havnearbejdernes Vedkommende omfattede Strejken 250 Mand og varede i 22 Dage. Konflikten blev bilaglagt ved en Voldgiftsret bestaaende af Kommitteret Rimestad, Proprietær Andersen Vadgaard, Direktør Rubin og Direktør Dessau. Havnearbejderne genoptog Arbejdet i det væsentligste paa de gamle Betingelser, men for baade Sømænd og Søfyrbøderne naaede man at faa afsluttet en ny Overenskomst.

SØ- OG HAVNEARBEJDERKONFLIKTEN 1902

I September 1901 opsagde Dansk Dampskibsrederiforening sin Overenskomst med Søfyrbødernes Forbund til Ophør den 1. Januar 1902.

Da der ved de optagne Forhandlinger ikke opnaaedes Enighed, erklærede Søfyrbøderne Strejke fra 4. Januar, og Konflikten blev den 11. Januar godkendt af De samvirkende Fagforbund, der allerede i Februar sammen med Søfyrbøderne drøftede Muligheden for en Udvidelse af Konflikten til Sømænd og Havnearbejdere. Man mente dog, at Frosten og den store Arbejdsløshed vilde borttage Virkningen af en udvidet Konflikt. Paa det Tidspunkt var 650 Søfyrbødere i Strejke.

Den 1. April udløb ogsaa Sømændenes Overenskomst, og da Rederiforeningen nu erklærede, at den ikke vilde indgaa nye Overenskomster, men ansaa det for mest formaalstjenligt for alle Parter at erstatte Overenskomsterne med et Forhyringsreglement, blev ogsaa Sømændene inddraget i Konflikten.

Den 1. April havde De samvirkende Fagforbund henvendt sig til Dansk Transportarbejderforbund med en Forespørgsel, om dette for egen Regning var villig til at lade sine Havnearbejdermedlemmer nedlægge Arbejdet til Gunst for Søfolkene, saafremt de under Fagforbundene hørende Søfolk og Havnearbejdere ligeledes nedlagde Arbejdet.

Transportarbejderforbundet svarede undvigende paa Fagforbundenes Forespørgsel, og disse rettede derfor en direkte Henvendelse til Havnearbejderforbundet, der paa en den 6. April afholdt Generalforsamling forkastede Forslaget om Sympatistrejke.

Samtidig vedtog Generalforsamlingen, at Havnearbejderne vilde nedlægge Arbejdet ved Dansk Dampskibsrederiforenings Skibe, paa Betingelse af, at de under De samvirkende Fagforbund hørende Organisationer — Sømænd, Søfyrbødere, Toldbodarbejdere, Frihavnsarbejdere, Belysningsarbejdere og eventuelt ogsaa Kuske — vilde slutte sig til Strejken. Dette Krav nægtede Fagforbundene at gaa ind paa.

Den 16. April vedtog Havnearbejderne imidlertid overfor D. F. D. S. at stille Krav om Forhøjelse af Timelønnen fra 40 til 50 Øre samt at Søfyrbøderstrejken skulde bringes til Ophør, og hvis dette ikke skete, vilde Arbejdet blive standset den 17. April paa de D. F. D. S. tilhørende Skibe.

Da Rederiforeningen samme Dag erfarede denne Beslutning, vedtog den at etablere en almindelig Lockout overfor Sø- og Havnearbejderne, idet den udsendte følgende Erklæring:

»Paa et i Dag afholdt Møde af Dansk Dampskibsrederiforening forpligtede Rederne sig til fra i Morgen Lørdag den 19. ds. ikke at engagere Folk, Fagforeningsfolk, til Arbejde i deres Skibe, hverken paa Dæk, i Maskine, ved Losning eller Indladning af Gods i Danmark.«

Frihavnsselskabet havde kort forinden truffen en lignende Beslutning, saaledes at ogsaa Frihavnsarbejderne var inddraget i Konflikten.

De samvirkende Fagforbund meddelte den 18. April, at man fra 25. April vilde udvide Arbejdsstandsningen til at omfatte alle under D. s. F. hørende Sømænd og Havnearbejdere, hvad der for saavidt var uden større Betydning, som Rederne allerede havde lockoutet alle organiserede Arbejdere.

Efter et forgæves Forsøg paa at faa Forhandling i Gang, varslede D. s. F. derefter almindelig Kuskestrejke, men forinden denne traadte i Kraft, vedtog et den 5. Maj afholdt Repræsentantskabsmøde i D. s. F. mod kun 2 Stemmer at ophæve Sø- og Havnearbejderstrejken fra den næste Dags Morgen.

Aarsagen til Strejkens Sammenbrud var ikke svigtende Sammenhold blandt de strejkende, men for det første den Omstændighed, at Havnearbejderne stod udenfor Arbejdsmandsforbundet og gik ud i Kampen uden Pengemidler og uden at kunne paaregne økonomisk Støtte fra nogen Side, og dernæst — hvad der var det afgørende — den store Tilgang af Strejkebrydere. Rederne holdt Skibsfarten gaaende ved Hjælp af Kontorpersonalet og mange hundrede danske og udenlandske Arbejdere. Paa storstilet Maade, men ogsaa med stor Bekostning, havde D. F. D. S.'s Direktør, den dengang saa meget omtalte Russer-Brandt, hvervet 600 engelske og navnlig russiske Arbejdsvillige, der bl. a. blev indlogeret paa Blaa Pakhus paa Larsens Plads. Efterhaanden var der samlet et saa stort Antal Strejkebrydere, at Arbejdet kunde fortsættes i næsten normalt Omfang. Det var denne Kendsgerning, der var afgørende for De samvirkende Fagforbunds Beslutning om Kampens Afblæsning.

Arbejderne led et føleligt Nederlag og maatte gaa i Arbejde paa de af Arbejdsgiverne dikterede Løn- og Arbejdsvilkaar, men Arbejdsgiverne gav sig ikke tilfreds hermed, men forfulgte deres Sejr til det yderste ved at iværksætte en hensynsløs Forfølgelse af de organiserede Arbejdere. De fremmede Arbejdere blev ganske vist hjemsendt i Løbet af kort Tid, men derimod forblev de udenfor Fagforeningerne staaende danske Arbejdere, der havde optaget Arbejdet under Strejken i Havnen, i deres Pladser, saaledes at de tidligere Havnearbejdere mistede deres Arbejde. Endvidere nægtede Rederne at beskæftige organiserede Arbejdere, de indførte Skudsmaalsbøger for Sømænd og Søfyrbødere og afkrævede disse og Havnearbejderne en Erklæring om, at de ikke stod i nogen Fagforening.

Udsat for dette haarde Pres og med Henblik paa D. s. F.s Beslutning gav Dansk Havnearbejderforbund den 8. Maj Medlemmerne Frihed til at optage Arbejdet, selv om de derved blev tvunget til at forlade Organisationen, idet man haabede at genrejse den, naar bedre Tider indtraadte.

400 danske Arbejdsvillige forblev i Arbejde, navnlig i Frihavnen, og dette førte igen til, at Frihavnsarbejderne maatte udtræde af Dansk Arbejdsmandsforbund og deres Forening nærmest var opløst.

For Havnearbejdernes Vedkommende var de strejkendes Antal efterhaanden steget til 1400, og heraf kom kun 400 igen i Arbejde ved Kampens Afslutning. Størsteparten af Havnearbejderne var uden Arbejde og henvist til den karrige Understøttelse, Organisationen kunde yde.

Dansk Havnearbejderforbund kom herved ud for et haardt Tryk og havde vanskelig ved at fremskaffe Midler til Understøttelse af de mange nødstedte Medlemmer. Det udsendte derfor følgende Opraab til de københavnske Arbejdere:

København, den 13. Maj 1902.

ÆREDE PARTIFÆLLER!

De har erfaret gennem Pressen, hvorledes det er gaaet med Havnestrejken. Fyrbøderne havde ført deres Kamp i fire Maaneder uden at naa noget. Havnearbejderne nedlagde Arbejdet for at komme Søfyrbøderne til Hjælp. I ved, ærede Partifæller, at vi stødte paa en hel uventet stærk Modstand, og da De samvirkende Fagforbund ophævede Strejken, var vi nødsagede til at følge med.

I ved, hvorledes Rederne forfølger deres Sejr. Vore Medlemmer nægtes at komme i Arbejde, og naar endelig de antages, tvinges de til at underskrive Erklæringer om, at de ikke er Medlemmer af nogen Fagforening.

Vi skal imidlertid nok rejse vor Organisation igen, naar blot vi faar nogen Hjælp fra de øvrige Fagforeninger. Vi har imidlertid nu ca. 1000 arbejdsløse Medlemmer, hvoraf de fleste er gifte og har Børn, og vor Kasse er tom.

I denne vor Nød henvender vi os til Danmarks øvrige Fagforeninger og beder dem komme os til Hjælp. Det er ikke vor Mening at vedblive med fuld Understøttelse, men kun at forsøge at hjælpe de Medlemmer, der er værst stillede. Vi beder Dem derfor i Solidaritetens Navn at komme os til Hjælp, ved enten at sætte en Indsamling i Gang eller bevilge os et Beløb af Deres Kasse, helst dette sidste, da hurtig Hjælp er dobbelt Hjælp.

Vil de organiserede Arbejdere hjælpe os i denne Trængsels Tid, saa lover vi dem til Gengæld, at det skal ikke vare længe, før Havnearbejderne staar organiserede bedre og kraftigere end tidligere.

Bidrag bedes sendt til Undertegnede.

Med solidarisk Hilsen

Laur. Andersen.

Formand for Dansk Havnearbejderforbund,
Sct. Jørgens Allé 8, København B.

Havnearbejdernes Forbunds Bestyrelse 1903.

Der indkom over 8000 Kr., og bl. a. bevilgede Sømændenes Forbund et Beløb paa 5000 Kr., deraf 2000 Kr. som Gave og Resten som Laan, og paa den Maade var det muligt at yde nogen Understøttelse. Man regner med, at der ialt blev udbetalt 32.000 Kr. i Understøttelse til de Havnearbejdere, der var blevet arbejdsløse paa Grund af Konflikten.

Kampen gav iøvrigt Anledning til 2 Voldgiftssager, idet De samvirkende Fagforbund indklagede Arbejdsgiverforeningen for Brud paa Septemberforliget ved at opretholde Boykotningen af organiserede Arbejdere, mens Arbejdsgiverforeningen indbragte Kontraklage og forlangte D. s. F. dømt paa Grund af den udvidede Sympatikonflikt til Støtte for Søfyrbødernes Kamp. Den daværende permanente Voldgiftsrets Kendelse gik kort og godt ud paa, at begge Parter »bør for hinandens Tiltale i denne Sag fri at være«.

Dette var dog ikke det eneste Efterspil, thi Strejken i København havde givet Arbejdsgiverne Blod paa Tanden, og de søgte at slaa Arbejdernes Organisationer ned i Provinsens Havnebyer. Overenskomsterne blev opsagt, og Havnearbejderne maatte mange

Steder gaa ind paa ringere Betingelser. Værst gik det til i Odense, hvor Strejken i Havnen varede 1½ Aar. I forskellige Havnebyer oprettede Arbejdsgiverne saakaldte Havnelaug som Modvægt mod Fagforeningerne. Disse bestod i nogle Aar, og først i 1916 lykkedes det Dansk Arbejdsmandsforbund at faa ophævet de sidste Havnelaug, henholdsvis i Nyborg og Korsør.

Nederlagets Følger sved længe til de københavnske Havnearbejdere. Dansk Havnearbejderforbunds Medlemstal, som før Kampen udgjorde 1600, blev efter Afslutningen af Konflikten angivet til 400. Frihavnsarbejdernes Forening var omtrent slaaet helt ud. Dansk Transportarbejderforbund og Dansk Havnearbejderforbund blev sprængt, og Samarbejdet mellem de københavnske Havnearbejderorganisationer havde paa det Tidspunkt en meget løs Karakter, selv om det ikke helt ophørte. I 1905 talte Havnearbejdernes Forbund kun omkring 200 Medlemmer.

Paa Dansk Arbejdsmandsforbunds Kongres i Juni 1902 kom Lyngsie ogsaa nærmere ind paa Konflikten og udtalte bl. a.:

»Havnearbejderne i København har udmeldt sig af Forbundet og dannet et saakaldt Transportarbejderforbund, da de ikke mente, at vi havde varetaget deres Interesser, skønt Forbundet har opnaaet Lønforhøjelse for dem. Resultatet af de nye Arbejdsmetoder kan vi se paa de københavnske Havnearbejderes Ryg. Det er ikke noget lysteligt Syn, og vi kan beklage denne Udvikling.«

Angaaende Frihavnsarbejderne udtalte Lyngsie, at Forbundet havde faaet løst deres Kontrakter og gjort dem til frie Folk, men at alt det nu var gaaet tabt, fordi de havde været nødt til at melde sig ud af Forbundet.

Det tog mange Aar at genrejse de svækkede og delvis ødelagte Havnearbejderorganisationer i Hovedstaden. I 1903 indmeldte Kularbejderne og i 1904 Havnearbejderne sig i Dansk Arbejdsmandsforbund, og derefter paabegyndtes en ihærdig Agitation, der dog først i 1906 begyndte at give

Kontrolnummer for Frihavnens faste Folk, de saakaldte »Nummer-Folk«.

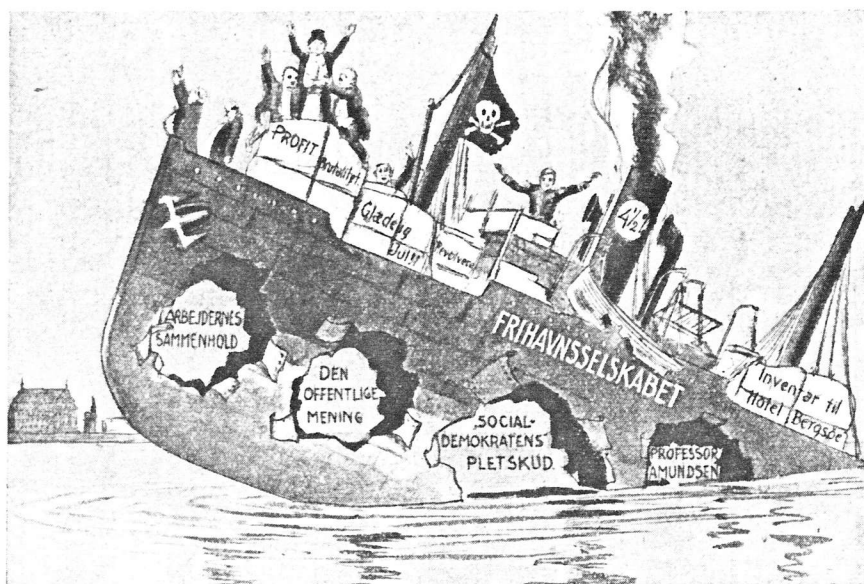
Resultat i Form af en større Tilgang af Medlemmer. i 1907 genindmeldtes Frihavnsarbejdernes Fagforening i Arbejdsmandsforbundet, og samtlige københavnske Havnearbejdere stod nu tilsluttet Forbundet. Samtidig medførte et Personskifte i D.F.D.S.'s Ledelse, at Rederiforeningen gik med til at anerkende Arbejdernes Organisationer, saaledes at det efterhaanden lykkedes at skabe mere ordnede Arbejdsforhold. Som Følge af Nederlaget i 1902 og Arbejdet med Organisationernes Genrejsning, forekom der indtil 1913 heller ikke større Arbejdskonflikter i Havnen.

FRIHAVNSSTREJKEN 1913

Den sidste store Konflikt, inden Oprettelsen af Havnearbejdernes Fællesforbund, var den store Frihavnsstrejke i 1913/14. Arbejdsforholdene i Frihavnen var uordnede, og Frihavnsarbejderne havde allerede i 1912 søgt at faa forskellige Forhold rettet, og ønskede derfor Forhandlinger med Selskabet. Disse kom langt om længe i Stand i Efteraaret 1912 og fortsattes i 1913, først med Fagforeningen og senere med Arbejdsmandsforbundet. Man forhandlede sig omsider til Rette om et Forslag til ny og bedre Overenskomst, der vedtoges af Arbejderne, men forkastedes af Selskabets Bestyrelse, der dermed desavuerede sine egne Repræsentanter, deriblandt Selskabets Direktør, Thielsen. Det var særlig Spørgsmaalet om Betaling for Natarbejde, Sagen strandede paa.

Dette bevirkede, at der kort efter indtraadte urolige Forhold saasnart der var Tale om Natarbejde. Forhandlingerne blev derefter genoptaget, og i Oktober Maaned mødte Selskabet frem med et Udkast til »Reglementariske Bestemmelser for Arbejdets Udførelse«, der nedsatte en Del Akkordsatser og efter Arbejdernes Mening vilde betyde en Lønsenkning paa ca. 400—500 Kr. pr. Mand og pr. Aar.

Desuden havde Selskabet udtænkt en ny Ordning af Arbejdsforholdet med Hensyn til faste Folk — de saakaldte Nummerfolk — og de løse Arbejdere, blandt andet en ny Lønordning, som Arbejderne ikke kunde gaa med til. Der opnaaedes ikke Enighed paa dette Grundlag, og i Slutningen af November afbrødes Forhandlingerne uden Resultat.

Billede fra Frihavnsstrejken. Kaptajn Bergsee (paa Kommandobroen): »Bare rolig, Manne!
»Berlingske Tidende« skriver, at Situationen i Frihavnen er udmærket!».

Den 4. December 1913 opslog Selskabet i Frihavnen en Bekendtgørelse om, at man fra Aarets Udgang vilde indføre de nye Lønbetingelser. Frihavnsarbejdernes Fagforening og Havnearbejdernes Forbund protesterede herimod og truede med at nedlægge Arbejdet. Dagen efter protesterede Arbejdsgiverforeningen mod denne Trusel, og Strejken fandt da ikke Sted, derimod udstedte Dansk Arbejdsmandsforbund den 8. December 1. Strejkevarsel og den 15. December 2. Varsel. Den 11. December havde De samvirkende Fagforbund indbragt Sagen for Den faste Voldgiftsret. Man hævdede, at Indførelsen af det nye Reglement krævede 3 Maaneders Opsigelse. Dette fastslog Rettens Kendelse var fejlagtigt, men tillige udtalte den, at Frihavnsselskabet ikke kunde gennemføre de nye Bestemmelser uden det lovformelige Lockoutvarsel.

I Henhold til Rettens Kendelse fremsendte Arbejdsgiverforeningen, hvoraf Selskabet var Medlem, de paakrævede Varsler om Iværksættelse af Arbejdsstandsning overfor samtlige Medlemmer af Frihavnsarbejdernes Fagforening fra 5. Januar 1914. Men Dansk Arbejdsmandsforbund foregreb Arbejdsgivernes Lockout gennem

Fremsendelse af Strejkevarsler, og Strejken iværksattes derefter den 22. December og omfattede ca. 600 Mand.

Endnu forinden Strejkens Iværksættelse havde Selskabet gjort sig Anstrengelser for at have Folk klar til at besætte de strejkendes Pladser. Der averteredes i alle Landets Blade med faste Pladser og garanterede Aarsindtægter, og Tilgangen af Arbejdsvillige — ogsaa fra Udlandet — var enorm. Forbundet gjorde op, at der efterhaanden ialt var ankommet ca. 2300 Mand. Et meget stort Antal blev sendt væk igen med Forbundets Hjælp, men der var altid nok til at udføre Arbejdet.

For at holde arbejdsvillige borte fra Frihavnen spredte Havnearbejdernes Organisationer en Mængde Løbesedler og Flyveblade, hvoraf vi nedenstaaende aftrykker et enkelt:

KONFLIKTEN I FRIHAVNEN!

Fra og med Tirsdag Morgen den 23. December er Frihavnen blokeret for Tilgang af Arbejdskraft.

KONFLIKTENS AARSAG!

Københavns Frihavns-Aktieselskab vil reducere de tidligere Lønsatser med 4 à 500 Kr. aarlig pr. Mand, endvidere skal der indføres et Slaverement lig det, der bruges i Straffeanstalterne.

Enhver ærekær Arbejder, der ikke vil have Skruebrækkernavnet heftet paa sig, kan derfor ikke søge Arbejde i Frihavnen, saa længe Konflikten varer.

Bliv ikke Skruebrækker.

Nærmere Oplysninger faas i Koldinggade 4, ved Østerbrogade.

Chr. Nielsen,

Kularbejdernes Fagforening.

H. Olsen,

Havnearbejdernes Forbund.

J. S. Hansen,

Frihavnsarbejdernes Forening.

I Begyndelsen af April 1914 paabegyndtes nye Forhandlinger under Forligsmandens Medvirken, og den 21. April stilledes et Mæglingsforslag, som den imedens oprettede nye Organisation, Havnearbejdernes Fællesforbund, tog Stilling til paa en den 26. April afholdt Generalforsamling, der var besøgt af ca. 1000 Medlemmer og med 570 Stemmer imod 146 forkastede Forslaget.

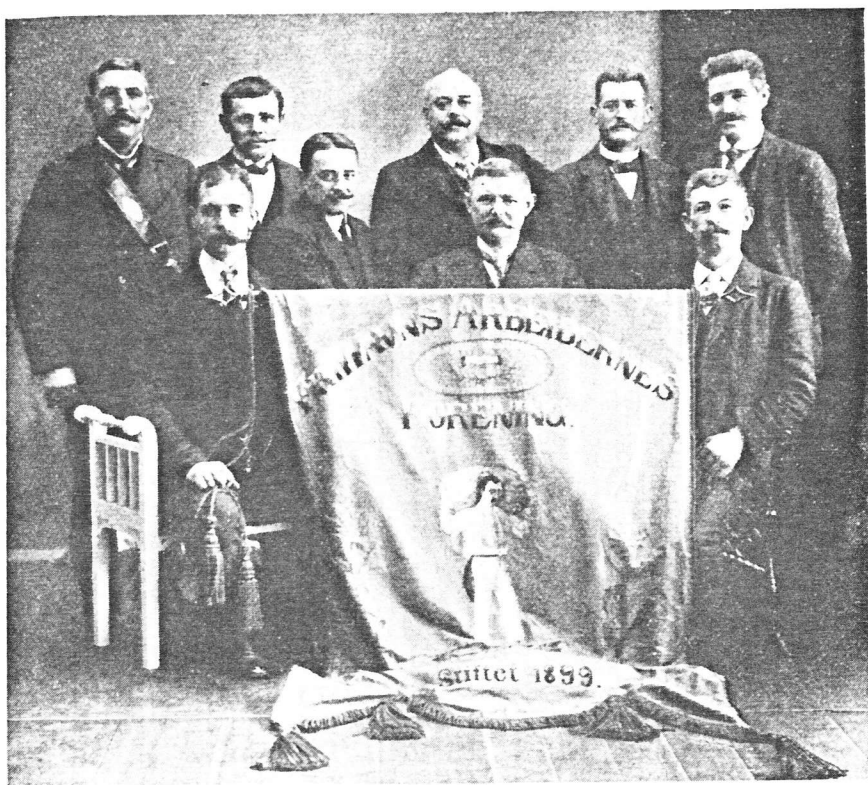
Paa en ny Generalforsamling den 3. Maj nedsattes et 5 Mands Udvalg bestaaende af Formanden, Chr. Nielsen, Sekretær Niels Hansen, Jens Nielsen, Hans Olsen og Chr. Petersen, der fik Mandat til at afslutte Konflikten, hvis der kom til at foreligge et nyt og tilfredsstillende Forslag.

Da saavel Arbejdsgiverne som Arbejderne ønskede Konflikten afsluttet, fortsattes Forhandlingerne endnu et Stykke Tid, men uden Resultat, og Dansk Arbejdsmandsforbund foreslog derfor en Udvidelse af Konflikten til den øvrige Havn og til Kuske, Kranførere og lignende Folk. De samvirkende Fagforbunds Repræsentantskab, der var samlet til Møde den 7. Juni, kunde imidlertid ikke tiltræde dette Krav. Den store Tilgang af Strejkebrydere havde gjort Repræsentantskabet betænkelig, og det mente ikke, at en udvidet Konflikt kunde fremtvinge en Løsning af Arbejdernes Hovedkrav, en Fjernelse af Strejkebryderne fra Frihavnen. Derimod vedtog Mødet at lade Fagforbundene overtage Understøttelsen af hver af de strejkende med 8 Kr. ugentlig, ligesom det vedtog, at saafremt Konflikten sluttedes paa Grundlag af Mæglingsforslaget af 21. April, da skulde D. s. F. overtage Understøttelsen af de strejkende, der ikke kom i Arbejde.

Efter yderligere Forhandling blev der den 2. Juli endelig opnaaet Enighed om et Forslag til Overenskomst samt et Forslag vedrørende Reglement og Priskurant for Havnearbejderne i Københavns Frihavn, der i det store og hele hvilede paa Forligsmandens Mæglingsforslag. Samtidig afgav Frihavnsselskabet en saalydende Erklæring til Havnearbejdernes Fællesforbund:

»Herved meddeles det, at Københavns Frihavns-Aktieselskab ved Nyansættelse af Havnearbejdere i Frihavnen kun vil antage Medlemmer af Havnearbejdernes Fællesforbund indtil 1. Juli 1915.

Københavns Frihavns-Aktieselskab vil endvidere træffe saadanne Foranstaltninger, at det hovedsageligt bliver Medlemmer af Havnearbejdernes Fællesforbund, der i samme Tidsrum som ovenfor vil blive beskæftiget som løse Arbejdere.«

Frihavnsarbejdernes Bestyrelse under Strejken 1913-14.

I Betragtning af det store Antal Strejkebrydere, maa Konflik-
tens Forløb og Afslutning betragtes som nogenlunde tilfredsstil-
lende, idet Selskabets oprindelige Krav om en samlet aarlig Løn-
reduktion paa ca. 180.000 Kr. blev indskrænket til en Reduktion
paa ca. 20.000 Kr. aarlig. Men kun 200 af de strejkende Arbejdere
blev genantaget, og ca. 400 Strejkebrydere forblev i Arbejde.

Trods den langvarige Konflikt og det store Antal Strejkebry-
dere havde Havnearbejderne ikke tabt Modet og ønskede ikke at
give op, men Arbejdsmandsforbundets Ledelse ansaa det for unyt-
tigt at fortsætte og mente, at der nu maatte gores Slut med
Kampen.

Frihavnsstrejken og de mange forskellige Foreteelser, der
knyttede sig hertil, beskæftigede iøvrigt ogsaa i høj Grad Offent-

ligheden og gav Anledning til ret udførlige Polemiker i Dagspressen. Den fik ogsaa et Efterspil paa Dansk Arbejdsmandsforbunds Kongres i Oktober 1916, hvor man fra forskellig Side bebrejdede Forbundsledelsen, at den ikke paa et tidligere Tidspunkt havde udvidet Konflikten, mens det fra anden Side hævdedes, at det var paa højeste Tid, at Konflikten blev afsluttet. Ogsaa Spørgsmaalet om de arbejdsvillige blev udførlig drøftet, og det paalagdes Ledelsen, i Fremtiden saavidt muligt ikke at afslutte en Strejke, forinden alle Strejkebrydere var fjernede.

Frihavnsstrejken bragte Arbejdsgiverne til Indsigt om, at en fredelig Ordning er mere fordelagtig end en sejrrig men langvarig Konflikt, men dens største Resultat var dog det, at den belærte Havnearbejderne om Sammenholdets Betydning, om Nødvendigheden af en fælles Organisation, og saaledes blev den direkte Anledning til Dannelse af Havnearbejdernes Fællesforbund.